

R. Andringa

DE RUNDVEESTAPEL, VLEESVERBRUIK EN VLEESPRODUKTIE IN NEDERLAND

VERSLAGEN
No. 95

Augustus 1964

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - 's-Gravenhage - Tel. 61.41.61
Publikatie toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding

INHOUDSOPGAVE

Blz.

WOORD VOORAF

INLEIDING

HOOFDSTUK	I	DE ONTWIKKELING VAN DE OMVANG VAN DE NEDERLANDSE RUNDVEESTAPEL	8
HOOFDSTUK	II	DE ONTWIKKELING VAN DE PRODUKTIE EN HET VERBRUIK VAN VLEES IN NEDERLAND	19
HOOFDSTUK	III	MOGELIJKE ONTWIKKELING VAN DE PRODUKTIE EN HET VERBRUIK VAN VLEES IN DE TOEKOMST IN NEDERLAND EN DE E.E.G.	25

TABELLEN

1	Aantal stuks rundvee (x 1000) volgens metellingen (C.B.S.)	8
2	Recente ontwikkeling van de rundveestapel (x 1000) volgens de maandelijkse steekproeven van het C.B.S.	12
3	Januarivoorraden volgens de maandelijkse steekproeven van het C.B.S. van de Nederlandse rundveestapel (x 1000) gedurende de jaren 1958 t/m 1964	12
4	Veebalans ter berekening van geboorten (febr. 1960)	13
5	Het totaal aantal aan- en afgevoerde runderen in 1958 t/m 1963	14
6	a. Bestemming van de geboren kalveren van jaar van uitgang (x 1000)	16
	b. Bestemming van geboren kalveren van jaar van uitgang (in %)	16
7	Produktie van vlees uit slachtingen van binnenlandse slachtdieren en levend geëxporteerde slachtdieren in tonnen vlees met been	21
8	Produktie van vlees uit slachtingen van binnenlandse slachtdieren en levend geëxporteerde slachtdieren (in tonnen vlees met been (1958 = 100)	22
9	Totaal verbruik van vlees van slachtingen van dieren van binnen- en buitenlandse herkomst (x 1000 kg)	23
10	Verbruik van vlees per hoofd van de bevolking in kg	23
11	Het verbruik van vlees in 1958 en een voorspelling van het verbruik in 1970	25
12	Prijs en produktieverhouding van vlees en melk in Nederland	27
13	Minimale en maximale jaarlijkse vleesproduktie in kg geslacht gewicht op een bedrijf met tien melkkoeien	28
14	Rundvleesproduktie binnen de E.E.G. in de diverse landen in 1958 en mogelijke produkties in 1970 bij verschillende uitgangspunten (x 1000 ton)	29
15	Vergelijking van produktie en verbruik van rund- en kalfsvlees in Nederland met die van de E.E.G. (x 1000 ton)	30
16	Aantal melkgevende koeien per maand in procenten van januari van elk jaar, in Nederland (volgens steekproeven van het C.B.S.)	30

GRAFIEKEN

1	Het verloop van het aantal stuks jongvee beneden 1 jaar (categorie I) (volgens steekproeven C.B.S.)	9
2	Het verloop van het aantal stuks jongvee boven 1 jaar (categorie II) (volgens steekproeven C.B.S.)	10
3	Het verloop van het aantal melk- en kalfkoeien (categorie III) (volgens steekproeven C.B.S.)	11
4	Prijsverloop en aantallen geslachte + geëxporteerde - geïmporteerde dieren:	20
	a. slachtkoeien	
	b. mest- + graskalveren	
	c. nuchtere kalveren	

WOORD VOORAF

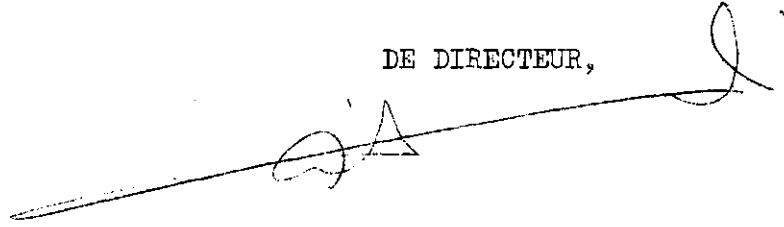
Na een korte periode met een ruim aanbod op de slachtveemarkten en een laag prijspeil, is er thans weer een periode gekomen met een krap aanbod en relatief hoge prijzen.

Bovendien kan op langere termijn een voortdurende toeneming worden geconstateerd van het verbruik van vlees, en van rundvlees in het bijzonder: gedeeltelijk is dit een gevolg van de gestegen welvaart, gedeeltelijk een gevolg van de groei van de bevolking.

De vraag is of bij voortgang van deze ontwikkeling het verbruik van rundvlees kan worden gedekt uit de eigen produktie. In deze publikatie worden over dit onderwerp enige beschouwingen gegeven aan de hand van de beschikbare statistische gegevens, waarbij ook enige aandacht is geschonken aan de ontwikkelingen in de andere E.E.G.-landen en de daarover gepubliceerde prognoses.

De studie is verricht door de heer R. Andringa van de afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek Landbouw.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, augustus 1964

(Prof. dr. A. Kraal)

INLEIDING

De laatste tijd wordt er veel geschreven en gesproken over de ontwikkeling van de omvang van onze rundveestapel. Deze is in 1963 zodanig veranderd, dat velen daardoor verontrust zijn over de toekomstige rundvleesproduktie; met name is men bevreesd, dat in de toekomst niet aan de tot nu toe stijgende vraag kan worden voldaan. Om andere reden schept men ook wel vreugde in deze ontwikkeling, want, zo redeneert men, nu zal de melkproduktie in de komende periode wel geringer zijn dan in de afgelopen jaren het geval was.

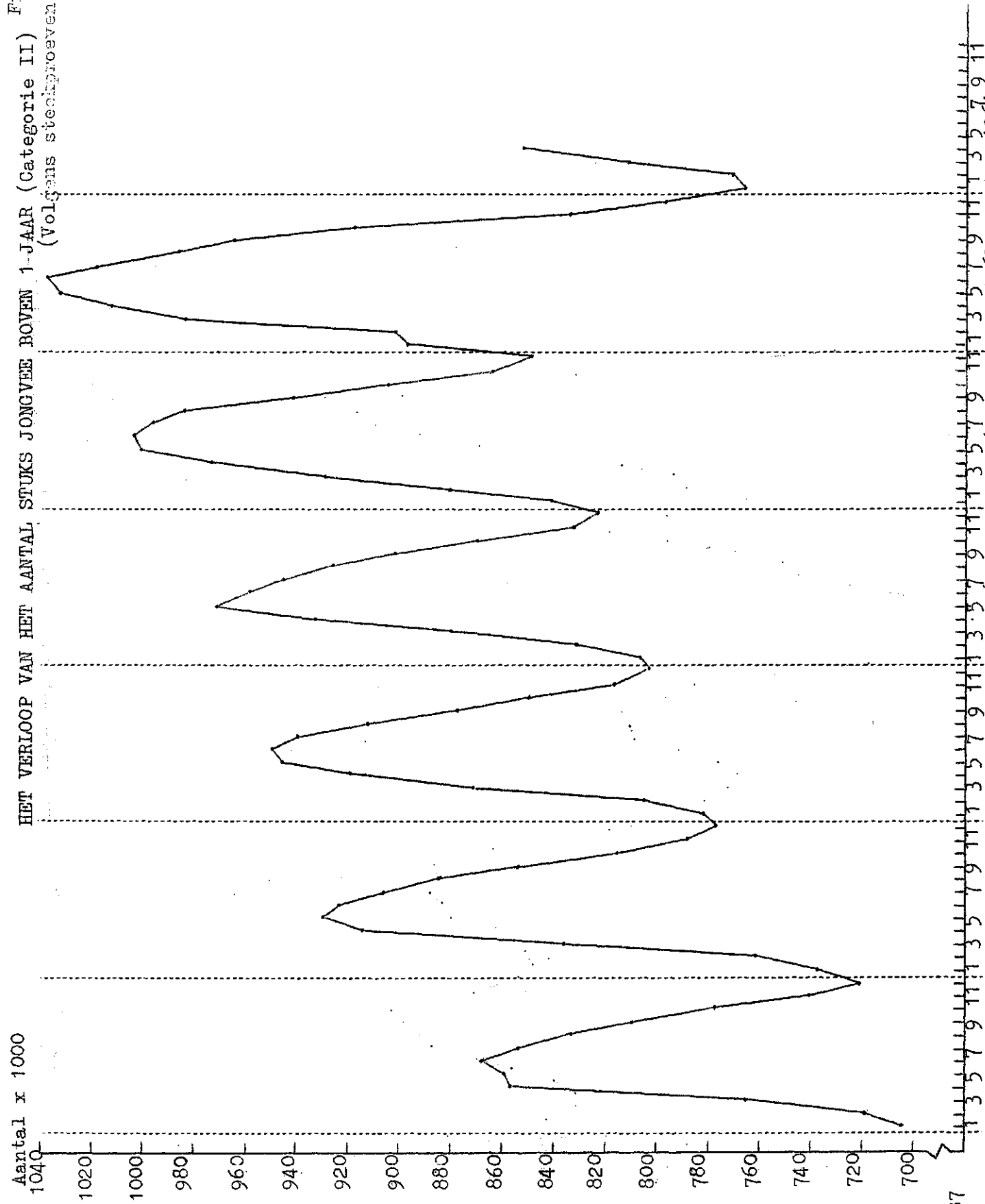
Wij vragen ons af of enerzijds deze verontrusting omtrent de toekomstige rundvleesvoorziening gerechtvaardigd is en bovendien of anderzijds er mogelijk niet te vroeg wordt gejuicht, wanneer men denkt dat nu de overschotten aan zuivelprodukten zullen afnemen.

Het leek ons daarom nuttig de ontwikkeling van de omvang van de rundveestapel en de opbouw ervan gedurende de laatste jaren eens onder de loep te nemen. Tevens zal daarna de vleesproduktie, ook van andere diersoorten, zowel in Nederland als in de E.E.G., in onze beschouwingen worden betrokken, waarbij ook een indruk zal worden gegeven van enkele toekomstverwachtingen, zowel over de produktie als het verbruik.

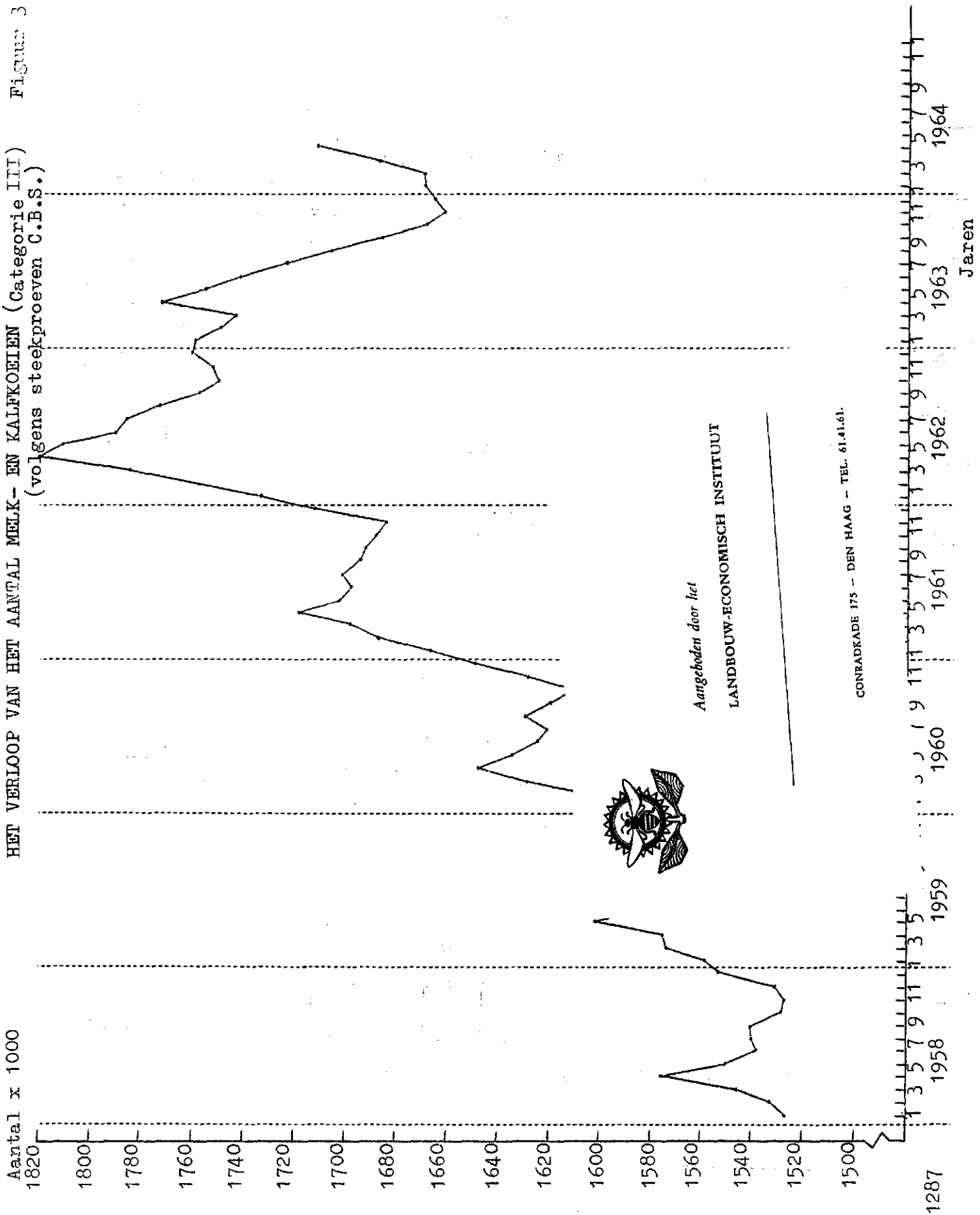
(Categorie I)
(Volgens de indeling van de C.O.S.)

Aantal x 1000
1960

Figuur 2
HET VERLOOP VAN HET AANTAL STUKS JONGVEE BOVEN 1-JAAR (Categorie II)
(Volgens steekproeven C.B.S.)

HET VERLOOP VAN HET AANTAL MELK- EN KALFKOEIEN (Categorie III)
(volgens steekproeven C.B.S.)

Aantal x 1000

1287

Jaren

1964

1963

1962

1961

1960

1959

1958

1957

1956

1955

1954

1953

1952

1951

1950

1949

1948

1947

1946

1945

1944

1943

1942

1941

1940

1939

1938

1937

1936

1935

1934

1933

1932

1931

1930

1929

1928

1927

1926

1925

1924

1923

1922

1921

1920

1919

1918

1917

1916

1915

1914

1913

1912

1911

1910

1909

1908

1907

1906

1905

1904

1903

1902

1901

1900

1899

1898

1897

1896

1895

1894

1893

1892

1891

1890

1889

1888

1887

1886

1885

1884

1883

1882

1881

1880

1879

1878

1877

1876

1875

1874

1873

1872

1871

1870

1869

1868

1867

1866

1865

1864

1863

1862

1861

1860

1859

1858

1857

1856

1855

1854

1853

1852

1851

1850

1849

1848

1847

1846

1845

1844

1843

1842

1841

1840

1839

1838

1837

1836

1835

1834

1833

1832

1831

1830

1829

1828

1827

RECENTE ONTWIKKELING VAN DE RUNDVEESTAPEL (x 1000)
(Volgens de maandelijkse steekproeven v/h C.B.S.)

Tabel 2

	1) Jan. '63	1) Febr. '63	Mrt. '63	April '63	Mei '63	Juni '63	Juli '63	Aug. '63	Sept. '63	Okt. '63	Nov. '63	Dec. '63	Jan. '64	Afneming sinds jan. '63	%	
I Jongvee < 1 jaar	934	911	934	967	942	939	917	893	862	839	821	814	824	110	12	%
II Jongvee > 1 jaar																
1-2 jaar	476	517	604	683	714	664	568	489	441	419	402	412	405	71	15	"
3 jaar en ouder	31	28	32	37	56	69	67	59	48	38	25	24	25	6	20	"
Drachtig jongvee	399	365	347	302	275	317	395	448	464	450	415	369	344	55	14	"
Totaal	906	910	983	1022	1045	1050	1030	996	953	907	842	805	774	132	15	"
III Melk- en kalfkoeien																
Melkgevende koeien	1293	1107	1163	1438	1594	1661	1687	1677	1634	1567	1495	1423	1218	75	6	"
Drachtige dr.st. koeien	485	661	599	353	179	96	54	46	68	119	184	260	470	15	3	"
Totaal	1778	1768	1762	1791	1773	1757	1741	1723	1702	1686	1679	1683	1688	90	5	"
Totaal rundvee	3618	3589	3679	3780	3760	3744	3688	3612	3517	3432	3342	3302	3286	332	9	"

1) Gecorrigeerd. Voor 1 maart hadden de originele cijfers betrekking op bedrijven boven 1 ha, daarna op alle bedrijven. Dit maakt volgens een mededeling van het C.B.S. $\pm 1\%$ uit. De in deze tabel vermelde cijfers zijn vergelijkbaar gemaakt met de maanden maart t/m januari.

Uit deze tabel blijkt wel de enorme teruggang in de loop van 1963. Dit kan men het beste bezien door de cijfers van januari 1963 en januari 1964 te vergelijken. De diverse categorieën gingen respectievelijk 110.000, 132.000 en 90.000 in aantal achteruit, in totaal met 332.000 stuks of 9%. Dit is zeer zeker spectaculair.

Toch moet men een afneming van de veestapel in één jaar met meer dan 300.000 stuks ook weer niet al te dramatisch bezien. In de voorgaande jaren was er nl. een zeer sterke groei, waardoor er over een groter aantal jaren bezien toch nog van een uitbreiding kan worden gesproken. Om de toestand in januari 1964 te kunnen beoordelen wordt in tabel 3 een overzicht gegeven van de aantallen die volgens de steekproeven in 1964 en in voorgaande jaren in januari voorkwamen.

Tabel 3

JANUARIVOORRADEN VAN DE NEDERLANDSE RUNDVEESTAPEL (x 1000) GEDURENDE
DE JAREN 1958 T/M 1964

(Volgens de maandelijkse steekproeven v/h C.B.S.)

Categorieën	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1964 in % van 1961
I Jongvee < 1 jaar	725	797	824	837	930	934	824	98
Rundvee 1-2 jaar	343	374	400	405	420	476	405	100
" 3 j. en ouder	29	27	22	24	30	31	25	104
Drachtig jongvee	339	343	367	385	399	399	344	89
II Totaal jongvee > 1 jaar	711	744	789	814	849	906	774	95
Melkgevende koeien	1180	1202	1227	1241	1252	1293	1218	98
Drachtige droogst. koeien	363	373	388	444	500	485	470	106
III Totaal melk- en kalfkoeien	1543	1575	1615	1685	1752	1778	1688	100
Totaal alle dieren	2979	3116	3228	3336	3531	3618	3286	99
1958 = 100	100	105	108	112	119	121	110	
Toe- of afneming		+137	+112	+108	+195	+87	-332	

Opmerking: de cijfers van 1958 t/m 1963 zijn gecorrigeerd om vergelijking met 1964 mogelijk te maken (zie noot 1) tabel 2).

Uit deze cijfers blijkt duidelijk, dat de afnemng van de veestapel in 1963 de toeneming over de jaren 1960, 1961 en 1962 bijna heeft opgeheven. Wij waren in januari 1964 dan ook met de totale omvang van de veestapel weer op het niveau van januari 1960/61 aangeland. Ook de onderlinge verhouding tussen de verschillende categorieën vee is weer ongeveer als in 1960/61.

Als vanzelf rijst nu de vraag, op welke wijze dit aantal dieren is verdwenen. Ook kan men zich afvragen hoe de stijgingen in voorgaande jaren tot stand kwamen.

Om hierin een inzicht te verkrijgen is de omvang van de mutaties in de veestapel nagegaan. Hierbij is een onderscheid te maken in aanvoer en afvoer.

De aanvoer bestaat uit geboorten en levende importen, de afvoer uit slachtingen, destructies en levende exporten. Van de levende importen, levende exporten, slachtingen en destructies bestaan statistieken, waaruit de omvang kan blijken; van de geboorten evenwel niet. Deze kunnen echter indien de andere componenten bekend zijn, worden berekend.

Met de gegevens van de steekproeven kunnen wij, dat zagen wij reeds in tabel 2, de omvang van de veestapel op de voet volgen.

De verandering in deze omvang van maand tot maand is gelijk aan het verschil tussen aanvoer en afvoer in zo'n periode. Wij kunnen daarom op elk tijdstip een veebalans opstellen, waarbij wij de slachtingen, destructies en de levende exporten bij de eindvoorraad optellen en de levende import bij de beginvoorraad. Het verschil tussen deze twee sommen geeft het aantal geboorten aan. Men kan deze zowel per maand als per kalenderjaar of t.a.v. een willekeurig aantal van opeenvolgende maanden berekenen. In tabel 4 geven wij als voorbeeld hiervan een berekening t.a.v. een willekeurige maand in 1960.

Tabel 4

VEEBALANS TER BEREKENING VAN GEBOORTEN (FEBR. 1960)

Beginvoorraad	3225000	Eindvoorraad	3343000
Levende importen	2398	Levende exporten	4543
Totaal	3227398	Slachtingen	141218
		Destructies	19372
Geboorten = restpost	280735		
	3508133		3508133

In tabel 5 volgt nu een overzicht van de aan- en afvoeren van runderen van 1958 t/m 1963, waarbij de omvang van de diverse componenten daarvan zijn aangegeven.

Tabel 5

HET TOTAALAANTAL AAN- EN AFGEVOERDE RUNDEREN
IN 1958 T/M 1963

Omschrijving	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1963 in % van 1958
<u>Aanvoer</u>							
Geboorten	1560940	1547139	1720376	1749161	1828670	1787413	115
Lev. importen	42820	34895	22280	50347	46515	30706	-
Totaalaanvoer	1603760	1521034	1742656	1799508	1875185	1818119	113
<u>Afvoer</u>							
Slachting rund.	630462	652563	702892	718572	817008	991818	157
Mest- en graskalv.	257377	293877	382336	300665	483599	588204	229
Mest- en nucht. kalv.	431122	364858	340223	284722	234113	315999	73
Slachtingen totaal	1318961	1311298	1425451	1303959	1534720	1896021	144
Destructies	119136	126524	156567	158451	184899	175750	148
Levende exporten	28663	32212	52638	142098	68566	78348	-
Totaalafvoer	1466760	1470034	1634656	1604508	1788185	2150119	147
Toe- en afnemng	+137000	+112000	+108000	+195000	+ 87000	-332000	

1) 5% van gemiddeld aantal aanwezige dieren junisteekproef 1963 en januari-steekproef 1964.

Bronnen: C.B.S. en Veeartsenijkundige Dienst en Thermo-Chemische fabrieken.

Uit deze tabel kunnen wij afliden dat bij de aanvoer de geboorten het leeuwenaandeel voor zich opeisen. De levende importen zijn in Nederland nooit groot, nl. slechts 2 à 3% van de totale aanvoer. Zij hebben voornamelijk betrekking op slachtvee.

Het aantal geboorten is in de loop van de jaren toegenomen, behoudens een kleine terugval in 1959 en een sterkere in 1963. Niettemin lagen de geboorten in 1963 nog 15% boven die in 1958. De toeneming van het aantal geboorten loopt vanzelfsprekend in grote lijnen parallel met de groei van de melkveestapel. De oorzaken van de inkrimping van de veestapel in de loop van 1963 moet men dan ook niet in de eerste plaats zoeken in een verminderde aanvoer, maar veel meer in een sterkere afvoer.

De afvoer wordt voor het grootste deel gerealiseerd door de slachtingen. In de loop van de in tabel 5 genoemde jaren bedroegen de slachtingen 81 tot 90% van de totale afvoer, de levende exporten 2 tot 9% en de destructies 8 tot 10%. Het aantal destructies is dus vrij groot, waarbij echter in aanmerking moet worden genomen dat deze vooral betrekking hebben op nuchtere kalveren, nl. + 6 à 7% van de geboorten.

Uit de tabel blijkt dat het aantal slachtingen van runderen en van mest- en graskalveren sterk is gestegen, nl. in 1963 resp. 157 en 229% van het aantal in 1958. De slachtingen van nuchtere kalveren worden tot 1962 geringer, maar gaven in 1963 een stijging te zien.

Voor een deel is dus de stijging van het aantal slachtingen een gevolg van de stijgende omvang van de melkveestapel. Naarmate de omvang daarvan groter is stijgt het aantal geboorten en daardoor is het mogelijk dat er, zonder dat dit ten koste gaat van de normale aanfok, meer jonge dieren voor de slacht bestemd kunnen worden. Dit behoeft natuurlijk niet altijd het geval te zijn. Er kunnen redenen zijn waarom de veehouders minder dieren voor de slacht aanbieden, zodat in een bepaald jaar de aanwas stijgt; omgekeerd kan meer voor de slacht worden aangeboden dan verantwoord lijkt om de melkveestapel in stand te houden. Tabel 5 geeft aan hoe dit in de afgelopen jaren is gegaan. Het blijkt dat de totale slachtingen van 1958 tot en met 1962 belangrijk geringer zijn geweest dan de geboorten, zodat toeneming van de omvang van de veestapel onvermijdelijk was. Vooral in 1961 werd er relatief weinig geslacht, zo weinig zelfs, dat het overschot 195000 stuks bedroeg. Wij krijgen hieruit de indruk dat deze stijgingen in deze jaren te rigoureuus zijn geweest, waarna een opruiming moest volgen. In tabel 6 wordt een nader overzicht gegeven hoe de afvloeiing van de geboren kalveren ten naaste bij is geweest.

Hierbij wordt ervan uitgegaan, dat in het eerste jaar een aantal kalveren afvloeit:

1. als nuchter kalf (slachtingen, destructies);
2. als mest- en graskalf (slachtingen, destructies en levende exporten).

Hierbij moet worden opgemerkt, dat er zich voortdurend verschuivingen voordoen. Mestkalveren worden afgeleverd op een leeftijd van $\pm$ 3 maanden, de graskalveren op een leeftijd van 6 à 9 maanden. Hiermede is in de tabel geen rekening gehouden, aangezien ten eerste de mest- en graskalveren apart niet bekend zijn, ten tweede omdat niet kan worden nagegaan op welk tijdstip de graskalveren die op een bepaalde datum zijn geboren zijn afgeleverd.

Nadat deze kalveren van een in een bepaald jaar geboren kalveren worden afgetrokken blijft het restant over dat een volgend jaar kan worden gebruikt als jong mest- of weidvee of als jongvee voor regeneratie.

Wanneer daarvan het aantal wordt afgetrokken dat als jong mest- of weidvee, incl. destructies en levende exporten wordt bestemd, blijft het aantal over dat een volgend jaar in principe gebruikt kan worden voor melkvee of ouder mestvee. Hieromtrent gevan de statistieken geen inzicht. Daarom is een poging gedaan de splitsing in jongvee en ouder vee te berekenen.

Uitgaande van het verloop van het aantal eerste-kalfskoeien is eerst berekend met hoeveel dieren de melkveestapel in de loop van de jaren is toegenomen door eerste afkalvingen. Dit aantal verminderd met de uitbreiding van de melkveestapel en de levende export geeft het aantal slachtingen en destructies van melkvee. Voorts is van het totaal-aantal slachtingen de import van levende oudere dieren afgetrokken, waarna het aantal slachtingen en destructies van ouder jongvee gemakkelijk was te berekenen.

Natuurlijk is dit een globale benadering en kleven aan dit systeem ook de reeds genoemde bezwaren. Nochtans menen wij dat de tabel enig inzicht geeft omtrent de bestemming van de in een bepaald jaar geboren dieren. Eveneens is het mogelijk enig inzicht te krijgen welke aantallen in de naaste toekomst mogelijk voorradig zullen zijn.

Tabel 6a

BESTEMMING VAN DE GEBOREN KALVEREN VAN JAAR VAN UITGANG
(x 1000)

Omschrijving	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Aantal geboorten	1561	1547	1720	1749	1829	1787		
Af: als nuchter kalf	522	461	465	406	374	452		
als mest- en graskalf	276	316	421	500	566	652	1104	
Overgang naar volgend jaar		763	770	834	843	889	683	
Af: jongvee > 1 jaar		327	420	373	418	533	(236)	
Beschikbaar in daaropvolgend jaar voor regeneratie en ouder mestvee			436	350	461	425	356	(447)

Tabel 6b

(in %)

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Geboren	100	100	100	100	100	100		
Af: als nuchter kalf	33,5	29,8	27,0	23,2	20,4	25,3		
als mest- en graskalf	17,7	20,4	24,5	28,6	30,9	36,5		
Totaal als kalf	51,2	50,2	51,5	51,8	51,3	61,8		
Over		48,8	49,8	48,5	48,2	48,7	38,2	
Af: als jongvee boven 1 jaar		20,9	27,2	21,7	23,9	29,2	(13,2)	
Over: voor melkvee + ouder slachtvee			27,9	22,6	26,8	24,3	19,5	(25,0)

(...)= verwachte aantallen en percentages.

Ook uit deze tabel komt naar voren dat het aantal afgevloede kalveren in de loop der jaren sterk steeg. Voor een deel werd tot en met 1962 het vergrote aantal afgevloede mest- en graskalveren gecompenseerd door een geringere afvloeiing van nuchtere kalveren. De afslachting bleek in 1963 echter zo groot te zijn dat in 1964 belangrijk minder jongvee boven een jaar overbleef, nl. + 200.000 stuks minder dan in 1962 en ook minder dan al de voorgaande jaren. Dit kan ook weer invloed hebben op het aantal dieren, dat bestemd wordt voor regeneratie in 1965.

Kijkt men naar de percentages in de tabel, dan blijkt dat in de jaren 1958 t/m 1962 het aantal dat beschikbaar werd gehouden voor regeneratie 19,5% tot 27,9% van het aantal geboorten van twee jaar daarvoor bedroeg.

Aangezien hierin een stijging van het aantal melk- en kalfkoeien is verdisconteerd, moet worden aangenomen dat + 20 à 22% van de geboorten nodig is om een melkveestapel in stand te houden, wil een normale selectie tijdens de melkperiode effectief zijn. Dit stemt overeen met eerder gemaakte berekeningen en met buitenlandse gegevens hieromtrent.

Daar er momenteel omstandigheden (nader vermeld in hoofdstukken II en III) aanwezig zijn die de mogelijkheid tot uitbreiding van de melkveestapel - ondanks de relatieve schaarste aan jongvee boven 1 jaar - niet uitsluiten, hebben wij ter oriëntatie voorlopig aangenomen dat 25% van het aantal geboorten in 1963 zal worden bestemd voor regeneratie in 1965. In zo'n geval zou er slechts 13,2% overblijven voor de slacht en voor de export in 1964. Dit komt neer op een aantal van 236.000 dieren. Indien deze raming juist zal blijken is dat, in het licht gezien van voorgaande jaren, een zeer gering aantal. Bovendien blijkt het aantal le-kalfskoeien, geboren in 1962, dat in 1964 kan worden toegevoegd aan de melkveestapel, belangrijk beneden het aantal van de vorige twee jaren te liggen als gevolg van het grote aantal slachtingen van jongvee boven 1 jaar in 1963. Hierdoor wordt dus slechts 19,5% van het aantal geboorten in 1962 in 1964 aan de melkveestapel toegevoegd. Wil de melkveestapel in 1964 op peil blijven, dan zal in principe niet meer dan een gelijk aantal van het melkvee mogen afvloeien. Het totale aantal slachtingen, destructies + levende exporten van runderen boven 1 jaar zal dus bij de gestelde uitgangspunten niet meer dan 592.000 stuks bedragen. Dit is ongeveer 2/3 van de slachtingen, destructies en levende exporten van voorgaande jaren.

Samengevat kan worden gezegd, dat van begin 1960 tot eind 1962 (in 3 jaar dus) de gehele veestapel toenam met + 390.000 stuks. Dit is veroorzaakt doordat van 1958 t/m 1962 het aantal geboorten het aantal afgevoerde dieren sterk overtrof. In 1963 werd evenwel schoon schip gemaakt, zodat eind 1963 een zelfde niveau was bereikt als van 1960-1961.

Het is echter niet zeker dat deze tendentie tot inkrimping van de veestapel in 1964 zal worden voortgezet, tot stilstand komt of dat, en dit behoort zeker tot de mogelijkheden, er weer een uitbreiding komt, want een ontwikkeling als in de afgelopen jaren is voor herhaling vatbaar. Het moet geenszins uitgesloten worden geacht, dat eind 1965 weer ongeveer een zelfde toestand is bereikt als eind 1962.

Het zal van de omstandigheden zoals grasgroei, stikstofgebruik, prijsniveaus van produkten en produktiemiddelen, prijsverhoudingen van melk en vlees etc., afhangen of de veehouders een gelijke, grotere of een kleinere uitbreiding zullen realiseren dan zij in 1961 en 1962 tot stand brachten.

Het verleden heeft geleerd, dat er niet zoveel voor nodig is tot een sterke uitbreiding te komen en dat het daardoor best mogelijk is dat wij binnen afzienbare tijd weer zo'n uitbreiding krijgen, met de kans dat deze uitbreiding zich dan zelfs zal kunnen handhaven.

Een uitbreiding zal moeten beginnen met toeneming van het aantal stuks melkvee. Dit kan niet anders dan dat in 1964 minder runderen boven 1 jaar zullen moeten afvloeien.

Welke invloed deze ontwikkeling kan hebben op de vleesproduktie en de vleesconsumptie zal in hoofdstuk II worden besproken.

HOOFDSTUK II

DE ONTWIKKELING VAN DE PRODUKTIE EN HET VERBRUIK VAN VLEES IN NEDERLAND

Hoofdstuk I werd hoofdzakelijk gewijd aan de aantallen dieren, die in de onderzochte jaren aanwezig waren, welke mutaties er plaats hadden en welk aantal in de naaste toekomst mogelijk aanwezig zal zijn. In nauw verband daarmee staan de produktie en het verbruik van vlees. In het volgende zal daarom een beschouwing worden gegeven van de ontwikkeling van de vleespositie in de jaren 1958 tot en met 1963 en de mogelijke toekomstige ontwikkeling.

In de eerste plaats willen wij de aandacht vestigen op het feit dat er een sterk verband bestaat tussen het aanbod en de prijs van slachtvee. De figuren 4a + 4b + 4c demonstreren dit zeer duidelijk. In deze figuren komen vooral de seizoenschommelingen naar voren, maar in 1962/63 openbaart zich ook een extra daling van de prijs. Het dieptepunt hiervan valt bij slachtkoeien in het 4e kwartaal in 1962, van mest- en graskalveren in het 3e kwartaal van 1962 en van nuchtere kalveren in het 1e kwartaal van 1963. Dit is een samengaan van de extra beweging en de seizoenfluctuaties. Op de dieptepunten van de diverse categorieën vinden wij tevens het hoogste seizoenaanbod.

De uitstoot in het najaar is in 1962 voor slachtkoeien, mest- en graskalven abnormaal groot geweest. De ruwvoederpositie was slecht en men was weinig geneigd om zoals in vorige jaren nieuwe stalruimte te bouwen of te improviseren voor de gegroeide veestapel.

Terwijl in vorige jaren de grote najaarsuitstoot kleiner was dan alleen voor de instandhouding van de veestapel nodig was, werd die uitstoot in 1962 groter dan bij een veestapel van + gelijkblijvende grootte past, waarschijnlijk mede als gevolg van wat pessimisme onder de boeren over het prijsniveau in de nabije toekomst en onzekerheid over de rentabiliteitsperspectieven voor de rundveehouderij.

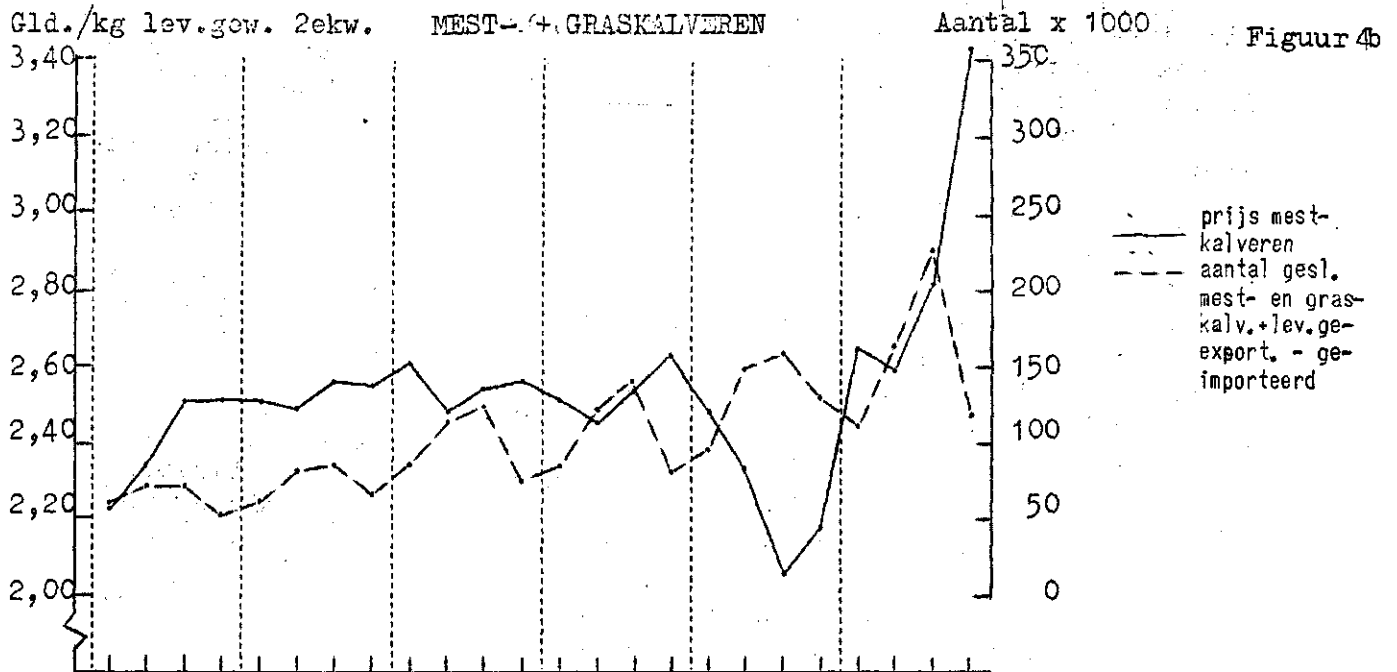
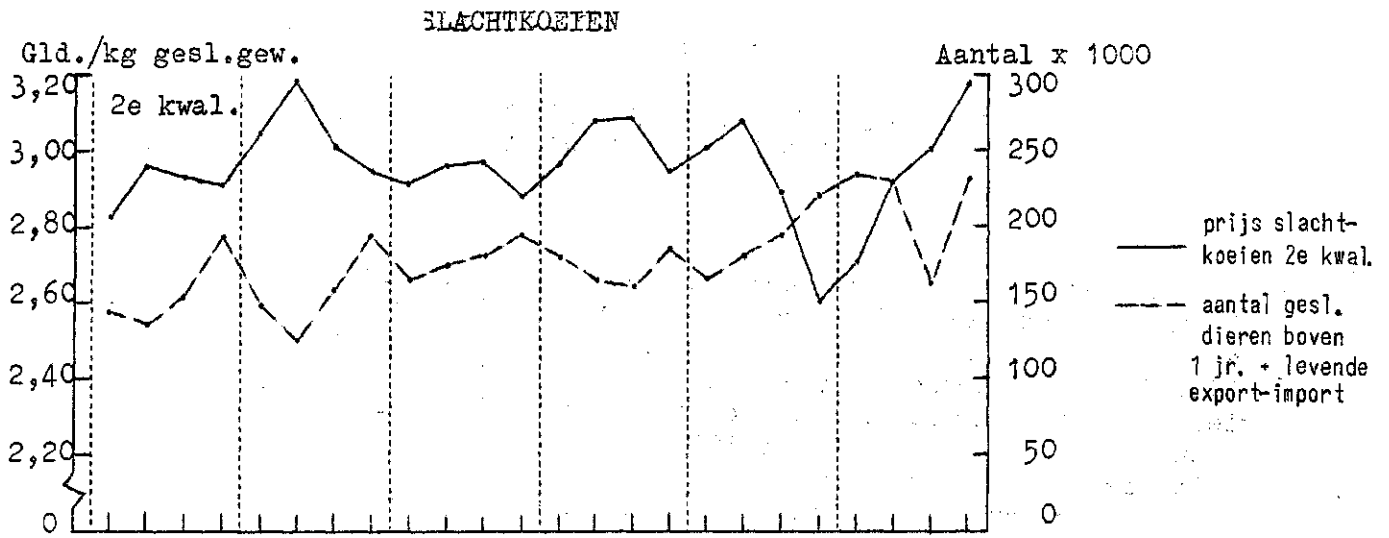
Ook de te verwachten melkprijs, die in het najaar 1962 niet gunstig werd beoordeeld, heeft het aanbod van slachtkoeien en ook van nuchtere kalveren in het voorjaar van 1963 vergroot.

Of en in hoeverre de sterke prijsdaling eind 1962 ertoe geleid heeft, dat de uitstoot groter is geweest dan bij een wat geringere prijsdaling het geval zou zijn geweest is moeilijk te zeggen. Het is niet ondenkbaar dat een eventueel door de prijsdaling versterkt aanbod er ook gekomen zou zijn - zij het wat meer gespreid over de winter 1962/63 - als de prijsdaling in het najaar minder scherp was geweest.

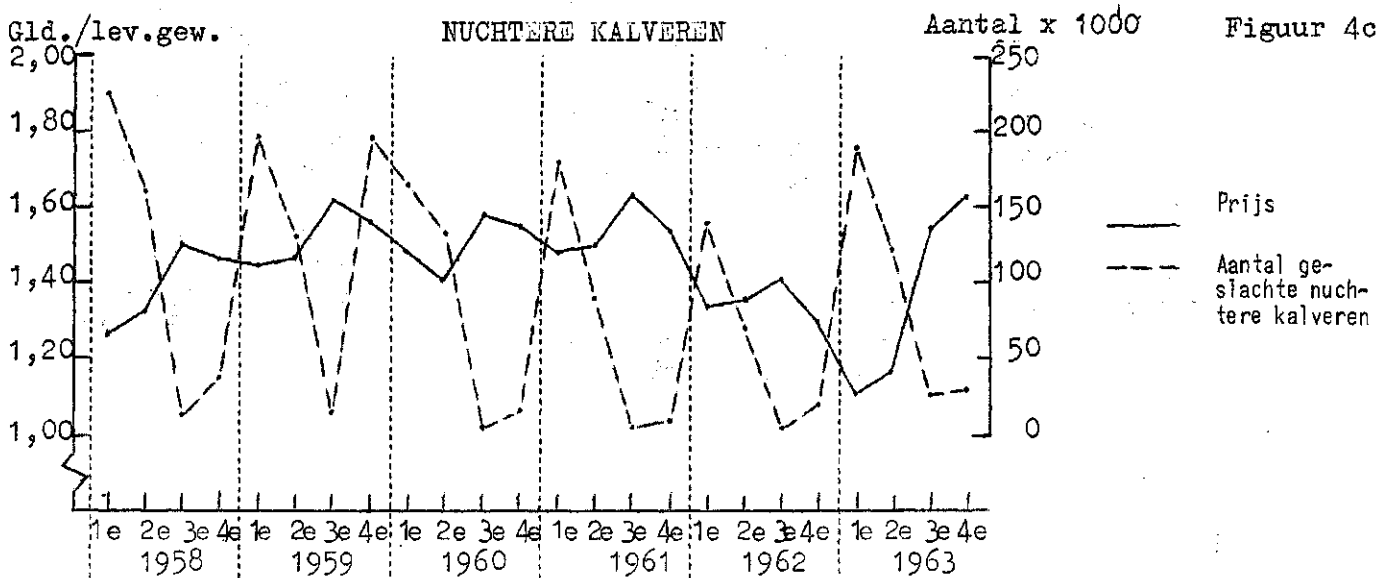
Behalve de melkprijs is er nog een factor die een rol speelt, nl. de zeer aantrekkelijke prijzen welke voor stierkalveren bestemd voor de kalvermesterij worden betaald. Ook deze factor kan meespreken bij het bepalen van de keuze meer vrouwelijk jongvee boven 1 jaar te bestemmen voor de melkveehouderij.

Figuur 4a

PRIJSVERLOOP EN AANTAL GESLACHTE + GEEXPORTEERDE - GEIMPORTEERDE DIEREN
(gedurende 1958 t/m 1963)

Figuur 4b

Figuur 4c

Bovendien zal als gevolg van de hoge prijzen van de mestkalveren een geringer aantal mannelijke dieren worden aangehouden tot een wat hogere leeftijd zoals in het recenteverleden het geval was. Volgens figuur 4b blijkt ook wel dat tot het laatste kwartaal toe de produktie van mest- en graskalveren nog steeds toenam. Voor dit vlees bestaat (vooral voor mestkalfsvlees) een grote belangstelling en bij handhaving van deze hoge prijzen zal de neiging bestaan ook in 1964 vele mannelijke dieren voor deze vorm van mesterij te bestemmen, hoewel, en dit geldt ook voor vrouwelijke dieren, enige compensatie kan optreden, doordat een geringer aantal nuchtere kalveren wordt afgeslacht. Het gevolg zal zijn dat er in de naaste toekomst een geringer aanbod van rundvlees zal ontstaan. Rundvlees is evenwel niet de enige vleessoort en het is daarom noodzakelijk ook een indruk te geven van de totale produktie en consumptie van alle vlees en welke mogelijkheden er voor de consument bestaan rundvlees te vervangen door andere vleessoorten. Daarbij moet rekening worden gehouden met een steeds toenemende vraag als gevolg van de bevolkingstoename en het stijgende verbruik per hoofd der bevolking. De vraag kan worden gesteld in welke mate in de toekomst aan de totale binnenlandse vraag kan worden voldaan. Om hieromtrent een inzicht te krijgen wordt in de tabellen 7 en 8 een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de totale vleesproduktie.

Tabel 7

PRODUKTIE VAN VLEES UIT SLACHTINGEN VAN BINNENLANDSE SLACHTDIEREN
EN LEVEND GEËXPORTEERDE SLACHTDIEREN IN TONNEN VLEES MET BEEN

	Verhouding		1958	1959	1960	1961	1962	1963	Verhouding	
	1958 totaal rund- en kalfs- vlees = 100	1958 totaal alle vlees = 100							1963 totaal alle vlees = 100	1963 totaal rund- en kalfs- vlees = 100
Rundvlees	84	27	169175	173525	194200	190475	216625	255775	29	80
Mest- en graskalfsvlees	11	4	22275	26700	36075	37925	49650	56900	7	18
Nuchter kalfsvlees	5	2	10025	8325	7825	6490	5275	6750	1	2
Totaal rund- en kalfsvlees	100	33	201475	208550	238100	234940	271550	319425	37	100
Varkensvlees		57	351100	358825	448675	403000	419275	426975	49	
Schapevlees		2	9575	10250	9650	7450	8625	7975	1	
Paardevlees		1	7700	9250	10750	9175	8900	9500	1	
Pluimveevlees		8	49140	61600	77420	83300	98410	105000	12	
Totaal niet-rund/kalfsvlees		67	417515	439925	546495	502925	535210	549450	63	
Totale vleesproduktie		100	618990	648475	784595	737865	806760	868875	100	
Perc. rund- en kalfsvlees			33	32	30	32	34	37		
Perc. niet-rundvlees			67	68	70	68	66	63		
Totaal alle vlees			100	100	100	100	100	100		

Bron: P.V.V. en P.P.E.

Tabel 8

PRODUKTIE VAN VLEES UIT SLACHTINGEN VAN BINNENLANDSE
SLACHTDIEREN EN LEVEND GEËXPORTEERDE SLACHTDIEREN
(IN TONNEN VLEES MET BEEN) 1958=100

	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Rundvlees	100	103	115	113	128	151
Mest- en graskalfsvlees	100	120	162	170	223	255
Nuchter kalfsvlees	100	83	78	65	53	67
Totaal rund- en kalfsvlees	100	104	118	117	135	159
Varkensvlees	100	102	128	115	119	122
Schapevlees	100	107	101	78	90	83
Paardevlees	100	120	140	119	116	123
Pluimveevlees	100	125	158	170	200	214
Totaal niet-rundkalfsvlees	100	105	131	120	120	132
Totale vleesproduktie	100	105	127	119	130	140

Hieruit blijkt, dat de rundvleesproduktie sinds 1958 sterk is gestegen, nl. met 51%, de produktie van vlees en mest- en graskalveren is relatief echter nog meer toegenomen, nl. met 155%, terwijl die van nuchtere kalveren daalde. Verhoudingsgewijs is de produktie van nuchter kalfsvlees van geen of weinig betekenis, nl. in 1963 slechts 2% van alle rund- en kalfsvlees. Voor mest- en graskalverenvlees ligt dit percentage in 1963 op 18%, van rundvlees op 80% (tabel 7).

Ook kan worden geconstateerd dat de produktie van niet-rund/kalfsvlees een veel groter aandeel inneemt van de totale produktie, hoewel er de laatste jaren een stijging van het aandeel van rundvlees is te constateren. Opmerkelijk is verder het grote aandeel dat pluimveevlees reeds heeft (12%). In 6 jaren tijd is hiervan de produktie meer dan verdubbeld. Men moet de invloed hiervan op de totale produktie niet onderschatten. Om ook een inzicht te hebben omtrent de consumptie van vlees wordt in tabellen 9 en 10 een overzicht gegeven van respectievelijk de totale consumptie en de consumptie per hoofd der bevolking.

Bij beschouwing van deze tabellen blijkt, dat het totale verbruik van vlees sinds 1958 met 30% is gestegen. Dit is in verhouding minder dan de totale produktie. (Volgens tabel 8 40%.) Dit blijkt overigens ook wel uit de cijfers die het verbruik in procenten van de produktie aangeven (tabel 9). In 1958 werd 75% van de totale produktie geconsumeerd, in 1963 69%. Wij kunnen hieruit concluderen, dat ongeveer 1/4 tot 1/3 van onze eigen totale vleesproduktie moet worden geëxporteerd. Dit is vooral het geval bij de niet-rundvleessoorten (vnl. varkensvlees.) Bij rund- en kalfsvlees wordt in de loop der jaren de behoefte ongeveer door de eigen produktie gedekt. In 1963 was de produktie echter zo groot, dat er een groter deel geëxporteerd moest worden, hoewel de consumptie ook toenam, in verhouding meer zelfs dan van de overige vleessoorten.

Tabel 9

TOTAALVERBRUIK VAN VLEES

Van slachtingen van dieren van binnen- en buitenlandse herkomst

Categorieën	(x 1000 kg)						158 =
	1958	1959	1960	1961	1962	1963	100
Rundvlees	178675	182300	193375	210725	239050	254650	143
Gras- + mestkalfsvlees	11025	11950	11950	14175	18675	17250	156
Nuchter kalfsvlees	9400	7375	6150	5225	5275	6550	70
Totaal rund- en kalfsvlees 1)	199100	201625	211475	230125	263000	278450	140
Varkensvlees	231875	236500	271875	262300	277575	271425	117
Schapevlees	4450	4900	3100	2250	1925	1575	35
Paardevlees	14850	19800	19875	19000	16775	17250	116
Pluimveevlees	13160	17850	22610	24920	33000	35000	266
Totaal niet-rund/kalfsvlees	264335	279050	317460	308470	329275	325250	123
Totaal vlees	463435	480675	528935	538595	592275	603700	130
Perc. rund- en kalfsvlees	43	42	40	43	44	46	
Perc. niet-rundkalfsvlees	57	58	60	57	56	54	
Totaal vlees	100	100	100	100	100	100	
<u>Verbruik in % van eigen produktie</u>							
Rund/kalfsvlees	99	97	89	98	97	87	
Niet-rund/kalfsvlees	63	63	58	61	62	59	
Totaal vlees	75	74	67	73	73	69	

Bronnen: P.V.V. en P.P.E.

VEEBRUIK VAN VLEES PER HOOFD VAN DE BEVOLKING IN KG Tabel 10

Categorieën	1958	1959	1960	1961	1962	1963	153 in
							% van 1958
Rundvlees	16,0	16,1	16,8	18,1	20,3	21,3	133
Gras- en mestkalfsvlees	1,1	1,1	1,0	1,2	1,6	1,4	127
Nuchter kalfsvlees	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4	0,6	86
Totaal rund- en kalfsvlees 1)	17,8	17,8	18,3	19,7	22,3	23,3	131
Varkensvlees	20,8	20,8	23,7	22,6	23,5	22,7	109
Schapevlees	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2	0,1	25
Paardevlees	1,3	1,8	1,7	1,6	1,4	1,5	115
Pluimveevlees	1,2	1,6	2,0	2,2	2,8	3,0	250
Totaal niet-rund/kalfsvlees	23,7	24,6	27,7	26,6	27,9	27,3	115
Totaal vlees	41,5	42,4	46,0	46,3	50,2	50,6	122
Stijgingen t.v. voorlaatste jaar		0,9	3,6	0,3	3,9	0,4	
Index 1958 = 100	100	102	111	112	121	122	
2) Index uurlonen	100	102	111	118	127	138	
Idem reële uurlonen	100	101	108	112	118	126	3)

1) Exclusief slachtvetten.

2) Bron: C.B.S. oorspronkelijk basis = 1954.

Herleid op 1958. Gewogen gem. van landbouw en nijverheid, incl. verkeer.

3) Voorlopig, berekend op basis van tiend levensonderhoud.

Bronnen: P.V.V. en P.P.E.

Een duidelijk beeld geeft hieromtrent ook tabel 10. Het verbruik van rund- en kalfsvlees steeg per hoofd der bevolking van 17,8 tot 23,3 kg, of 31%. Van de overige vleessoorten steeg het verbruik in totaal tot 27,3 kg of 15%. Dat is dus belangrijk minder dan bij rund- en kalfsvlees. Hieruit blijkt dat in de laatste jaren een toenemende voorkeur voor rund- en kalfsvlees bij de consument bestaat. Deze voorkeur kan ook wel een gevolg zijn van de relatief lage prijzen van rundvlees in 1962/63, zodat deze sterke stijging van tijdelijke aard kan zijn. Het totale vleesverbruik tenslotte, steeg van 41,5 kg tot 50,6 kg = 22%. Dit betekent van 1958 af dus een stijging van 9,1 kg, dit is gemiddeld 1,5 kg per jaar. Overigens is het merkwaardig dat deze stijging zo met schokken gepaard ging. Dit blijkt uit de stijgingen t.o.v. het voorlaatste jaar.

Dit is in verband gebracht met de loonstijgingen die in de loop der jaren hebben plaatsgehad. Daarbij is 1958 op 100 gesteld. Hieruit blijkt, dat de stijging van het vleesverbruik de reële loonindex vrijwel volgt. In 1960 steeg het verbruik zelfs sterker, als gevolg van de toen relatief lage prijzen van varkensvlees.

De stijging van het totale vleesverbruik is zowel een gevolg van de algemene welvaartsstijging (met mogelijk nog andere oorzaken) als van de aanwas van de bevolking.

In hoeverre het totale vleesverbruik een gevolg is van enerzijds de welvaartsstijging etc., anderzijds van de bevolkingsaanwas, kan op de volgende eenvoudige wijze globaal worden berekend.

In 1963 consumeerden 11.930.000 personen	603700 ton vlees
Bij gelijke welvaart als in 1958 zou in 1963 geconsumeerd zijn:	
11.930.000 x 41,5 kg (verbruik per hoofd in 1958)=	495095 ton vlees
Stijging door vergroting van de welvaart	108605 ton vlees
De totale stijging bedroeg	140265 ton
af:	108605 ton
Stijging door bevolkingsaanwas	31660 ton

De totale stijging t.o.v. 1958 bedroeg circa 30%, waarvan dus globaal bezien 23% door welvaartsstijging etc. en 7% door bevolkingsaanwas.

Wij kunnen tot de conclusie komen, dat gezien de totale produktie en de totale consumptie, de vleespositie in ons land wel verzekerd is, doch dat in de naaste toekomst een relatieve schaarste aan rund- en kalfsvlees zal optreden. Wij worden hierin gesteund door een raming van het Produktischap voor Vee en Vlees, dat de produktie voor 1964 ook lager schat.

Er zijn evenwel voldoende substitutiemogelijkheden voor de consument. De diverse prijsverhoudingen zullen tenslotte de omzetten bepalen.

Overigens lijkt het niet uitgesloten, dat de rundveestapel spoedig weer in omvang zal toenemen, zodat de relatieve schaarste aan rund- en kalfsvlees van tijdelijke aard kan zijn.

Bepaalde ontwikkelingen op langere termijn zijn veelal moeilijk te voorspellen. Het is daarom nuttig na te gaan wat anderen omtrent deze sector voor een wat langere termijn hebben voorspeld. In het volgende hoofdstuk zullen wij hieromtrent het een en ander mededelen.

HOOFDSTUK III

DE ONTWIKKELING VAN DE PRODUKTIE EN HET VERBRUIK VAN VLEES IN DE TOEKOMST IN NEDERLAND EN DE E.E.G.

In dit hoofdstuk wordt een indruk gegeven van de binnenlandse produktie en consumptie van vlees en is een mening weergegeven over de mogelijke produktie in de naaste toekomst. In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de produktie en consumptie binnen de E.E.G. en voorspellingen van de ontwikkeling tot 1970.

Met veel voorbehoud hebben H.B. Krohn en C. Mouton in het kader van de E.E.G. indestudie "Der gemeinsame Markt für landwirtschaftliche Erzeugnisse, Voranschau 1970" berekeningen gemaakt van de huidige en de toekomstige produktie en het verbruik van vlees in de E.E.G.-landen. In tabel 11 geven wij de door ons enigszins anders gegroepede cijfers uit dit rapport over het verbruik in 1958 en het voorspelde toekomstige verbruik in 1970.

Tabel 11

HET VERBRUIK VAN VLEES IN 1958 EN EEN VOORSPELLING VAN HET VERBRUIK IN 1970

	N e d e r l a n d					E. E. G.				
	2)	3)	3)	Index 1958=100		2)	3)	3)	Index 1958=100	
	1958	1970	1970	'70	'70	1958	1970	1970	'70	'70
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Totaalverbruik (x 1000 ton)										
Rund- en kalfsvlees	195	273	283	140	145	3285	4737	5021	144	153
Varkensvlees	221	290	297	131	134	3164	3940	4082	125	129
Overig vlees 1)	22	28	29	127	132	388	541	547	139	141
Gevogelte	14	101	101	721	721	726	1430	1559	197	215
Totaal niet-rund/kalfsvlees	257	419	427	163	166	4278	5911	6188	138	145
Totaal vlees	452	692	710	153	157	7563	10648	11209	141	148
Kg-verbruik per h.d. bevolk.										
Rund- en kalfsvlees	17,3	21,6	22,4	125	129	19,4	25,8	27,3	133	141
Varkensvlees	19,6	22,6	23,5	115	120	18,7	21,4	22,2	115	118
Overig vlees 1)	2,0	2,2	2,3	110	115	2,3	2,9	3,0	126	130
Gevogelte	1,3	8,0	8,0	615	615	4,3	7,8	8,5	181	198
Totaal niet-rund/kalfsvlees	22,9	32,8	33,8	143	148	25,3	32,1	33,7	127	133
Totaal vlees	40,2	54,4	56,2	135	140	44,7	56,9	61,0	127	137

1) Paarde-, schape- en geitevlees.

2) Gemiddelde van de jaren 1957/58 + 1958/59 en 1959/60.

3) Gemiddelde van de jaren 1969/70 + 1970/71 en 1971/72.

I = bij zwakke inkomensstijging.

II = bij sterke inkomensstijging.

Opmerking: verondersteld is een vrij constante prijs van de produkten t.o.v. de inkomenshoogte

Bron: (Reihe Landwirtschaft 10 1963) "Der gemeinsame Markt für landwirtschaftliche Erzeugnisse, Voranschau 1970, door H.B. Krohn en C. Mouton.

Hieruit volgt, dat de auteurs in Nederland een toenemend verbruik verwachten van in totaal 53% bij een zwakke en 57% bij een sterke inkomensstijging. Zij verwachten een minder sterke stijging van het verbruik van rund- en kalfsvlees dan van het andere vlees. Hiervoor is het gevogelte aansprakelijk. Uit het vorige hoofdstuk is gebleken, dat het verbruik van dit vlees in de afgelopen zes jaren van 13000 ton op 35000 ton is gekomen. Dit is inderdaad een sterke stijging, maar zouden de voorspellingen van deze auteurs bewaarheid worden, dan zou het verbruik in de resterende jaren tot 1970 nog met 66000 ton moeten toenemen. Uit hoofdstuk II is eveneens gebleken, dat het verbruik van rund- en kalfsvlees in de laatste 3 jaren sneller is gestegen dan dat van ander vlees, maar de mogelijkheid is aanwezig dat dit van tijdelijke aard is.

De totale toeneming per hoofd der bevolking zou bij een sterke inkomensstijging van 40,2 tot 56,2 kg is 16,0 kg bedragen. Uit hoofdstuk II blijkt evenwel dat er van 1958 tot 1963 reeds een totale stijging van het verbruik was van 9,1 kg per hoofd der bevolking. Dit is + 1,5 kg per jaar. Bij een gelijke ontwikkeling tot 1970 zou het verbruik 59,5 kg zijn. De mogelijkheid is aanwezig dat het toekomstige verbruik voor Nederland door de auteurs aan de lage kant is berekend.

Binnen de E.E.G. wordt de totale toeneming berekend op resp. 41 en 48% al naar gelang de welvaart stijgt, per hoofd der bevolking resp. op 27 en 37%. Binnen de gemeenschap meent men dat wel een sterkere toeneming van rund- en kalfsvlees zal plaatshebben dan van ander vlees. Hierbij heeft het toenemende verbruik van gevogelte ook een geringere invloed op het tot-stand-komen van de cijfers.

Aangezien het vleesverbruik in de meeste overige landen in 1958 gemiddeld reeds op een hoger niveau lag dan in Nederland, is het logisch dat gemiddeld binnen de gemeenschap een geringere stijging wordt verwacht dan in Nederland.

Tenslotte wordt verwacht, dat het uiteindelijke verbruik per hoofd der bevolking binnen de E.E.G. toch nog hoger zal liggen dan in Nederland, maar gezien de ontwikkeling in ons land gedurende de laatste jaren bestaat volgens ons de kans dat het verschil geringer zal zijn dan de cijfers in tabel 11 aangeven.

Dezelfde auteurs hebben ook een raming gemaakt van de rundvleesproduktie in de naaste toekomst. Men gaat daarbij echter uit van verschillende mogelijkheden, nl.:

- a. bij een gelijkblijvende melkveestapel;
- b. bij een toenemende melkveestapel.

Wij zullen in het volgende deze veronderstellingen nader toelichten.

A. Bij een gelijkblijvende melkveestapel

De mogelijkheid, dat de melkveestapel van 1958 tot 1970 slechts weinig of niet zal stijgen acht men niet uitgesloten. In de jaren 1958/1960/1961 steeg deze in de gezamenlijke landen volgens auteurs slechts met 4%. In Nederland daarentegen constateerden wij tot 1963 een vrij sterke stijging, die weliswaar daarna weer daalde tot het peil van 1960/61. Al met al bedroeg de stijging van 1958 tot 1964 toch nog + 10% (zie tabel 3), belangrijk meer dus dan in de Euromarkt-landen.

Dit heeft slechts weinig invloed op de totale produktie in de E.E.G., daar de Nederlandse melkveestapel slechts $\pm 7\%$ uitmaakt van die van de gehele E.E.G. Ook meent men, dat wanneer de prijsverhouding vlees/melk $\pm 7 : 1$ of hoger is, er dan relatief meer vlees wordt geproduceerd. Dit laatste is volgens de auteurs in alle landen van de E.E.G. in de laatste tien jaar geconstateerd. In Nederland heeft dit vrijwel alleen betrekking gehad op mestkalveren, waarvan de prijs per kg levend gewicht gemiddeld nogal wat hoger ligt dan van ander rundvlees.

Ter illustratie wordt in tabel 12 de prijsverhouding en de produktieverhouding van vlees en melk in Nederland over een reeks van jaren weergegeven.

Tabel 12

PRIJS- EN PRODUKTIEVERHOUDING VAN VLEES EN MELK IN NEDERLAND

	Nov./nov.	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64
Prijs van slachtkoeien 2e kw. per kg l.g.		1,56	1,51	1,72	1,74	1,70	1,80	1,73	1,77	1,74	1,68	2,05
Gem. melkprijs door veeh. ontv. bij 3,7% vet		21,46	22,6	23,0	28,4	28,5	28,1	27,0	26,5	25,8	27,9	30,5
Verhouding prijs vlees/melk		7,3	6,7	7,5	6,1	6,0	6,4	6,4	6,7	6,7	6,0	6,7
Prijs van vette kalveren 2e kw. per kg l.g.						2,38	2,52	2,55	2,53	2,32	2,68	3,15
Verhouding prijs vet kalfsvlees/melk						8,4	9,0	9,4	9,5	9,0	9,6	10,3
Kalenderjaren		1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Vleesproduktie per melkkoe 2) in kg		123	141	124	133	133	134	148	141	156	188	160
Melkproduktie per melkkoe in kg		3870	3855	3980	3985	4110	4075	4205	4155	4200	4060	4200
Kg vlees per 1000 kg geprod. melk		32	37	31	33	32	33	35	34	37	46	38

1) Geschat.

2) Aantal melkkoeien is gemiddelde van tellingen in mei en december.

Uit deze tabel komt naar voren dat in Nederland - ondanks een vleesprijs/melkprijsverhouding die vrijwel altijd lager is dan $7 : 1$ - de produktie van vlees in verhouding meer is toegenomen dan die van melk. Dit kan voor een groot deel worden toegeschreven aan het feit dat de prijs van mest/graskalfsvlees en van vlees van andere jonge dieren relatief hoog lag en nog steeds ligt.

Hoeveel rund- en kalfsvlees er bij een (ongeveer) gelijkblijvende melkveestapel in de E.E.G. zal worden geproduceerd hangt niet alleen af van bovengenoemde prijsverhoudingen, maar ook van de prijsverhouding van het vlees van diverse leeftijdsklassen en van vlees van andere diersoorten. Al deze verhoudingen bepalen hoeveel kalveren nuchter zullen worden afgeslacht en hoeveel er tot de diverse leeftijden zullen worden aangehouden. Naarmate later tot slachting wordt overgegaan, wordt de totale vleesproduktie hoger.

Dit werd door ons ook reeds geconstateerd. Genoemde auteurs geven echter daarvan nog een illustratief voorbeeld (tabel 13).

Tabel 13

DE EN MAXIMALE JAARLIJKSE VLEESPRODUKTIE IN KG
 OP EEN BEDRIJF MET TIEN MELKKOBIEN

Soort	Aantal dieren per geslacht	Vleespro- duktie per dier	Totale pro- duktie per rundersoort	Totale vlees- produktie
Kalveren	2	250	500	660
	8	20	160	
Melkkoebien	2	250	500	980
	8	60	480	
Totaal	2	250	500	2740
	8	280	2240	

men gaat van de veronderstelling uit dat één kalf wordt verkregen. Met sterfte wordt gehouden en men neemt aan, dat voor de vervelkveestapel 20% nodig is. In de praktijk worden meer kalveren geboren, de sterfte is tamelijk meer dan 20% nodig is om de rundveestapel te houden.

oretische voorbeeld blijkt duidelijk, dat worden uitgebreid zonder dat de melkveestapel moet wel bedacht worden dat naarmate de en men ander (mogelijk rijper) vlees verkrijkend zal zijn. Er bestaat ook een kans dat maar b.v. mestkalfsvlees zal bestaan. Dit beïnvloedt de handelingen van de boer.

is een onderscheid gemaakt tussen:
 vleesproduktie, waarbij ervan is uitgegaan produktie te bestemmen dieren 25% als kalf

vleesproduktie, waarbij ervan is uitgegaan produktie te bestemmen dieren 15% als kalf

Aangeboden door het

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

CONRADKADE 175 - DEN HAAG - TEL. 61.41.61.

gemiddelde melkveestapel.

dat ervan uitgegaan, dat de melkveestapel toeneemt in de laatste jaren ('58-60/61) het geval is geweest. genomen dat de omvang van de gebruikelijke wijze van slachten blijft. Het aantal slachtingen van kalveren wordt op 35% van de voor vleesproduktie bestemde dieren.

Tabel 14

RUNDEVLEESPRODUKTIE BINNEN DE E.E.G. IN DE DIVERSE LANDEN IN 1958
EN MOGELIJKE PRODUKTIES IN 1970 BIJ VERSCHILLENDE UITGANGSPUNTEN
(x 1000 ton)

Omschrijving	West- Duits- land	België+ Luxem- burg	Frank- rijk	Italië	Neder- land	E.E.G.
1) 1958 Rundvlees	759	183	978	375	169	2464
Kalfsvlees	95	20	344	74	35	568
Totaal	854	203	1322	449	204	3032
2) 1970 A. <u>Bij een gelijkblijvende melkveestapel</u>						
1e. Mogelijke vleesproduktie (25% als kalf slachten)						
Rundvlees	1200	211	1840	727	288	4266
Kalfsvlees	57	19	234	75	31	416
Totaal	1257	230	2074	802	319	4682
2e. Maximale vleesproduktie (15% als kalf slachten)						
Rundvlees	1271	237	2320	840	367	5035
Kalfsvlees	37	7	63	28	10	145
Totaal	1308	244	2383	868	377	5180
2) 1970 B. <u>Bij een toenemende melkveestapel</u>						
Produktieomvang methoden gelijk (35% als kalf slachten)						
Rundvlees	1053	192	1881	667	260	4053
Kalfsvlees	106	20	339	137	43	654
Totaal	1159	221	2220	804	303	4707
Index 1958	100	100	100	100	100	100
1970 A 1e.	147	113	157	179	156	154
1970 A 2e.	153	120	180	193	185	171
1970 B	136	109	168	179	149	155

Opmerking: perc. slachting van kalveren is perc. van voor vleesproduktie bestemde kalveren.

- 1) Gemiddelde van 1957/58 + 1958/59 + 1959/60.
- 2) Gemiddelde van 1969/70 + 1970/71 en 1971/72.

Vanzelfsprekend kunnen produktietoenameingen op nog vele andere wijzen tot stand komen, omdat de omstandigheden, waaronder de produktie wordt uitgevoerd vele kunnen zijn. Wel kunnen wij uit deze meningen opmaken dat er een groot potentieel aanwezig is. Dit is een gelukkige omstandigheid, daar de produktie daardoor in de long run zich zeker zal aanpassen bij de toenemende vraag.

In tabel 15 geven wij nu een samenvatting van de berekeningen van produktie en verbruik.

Tabel 15

VERGELIJKING VAN PRODUKTIE EN VERBRUIK
VAN RUND- EN KALFSVLEES IN NEDERLAND
MET DIE VAN DE E.E.G. (x 1000 ton)

	Nederland			E.E.G.		
	1958	1963	1970	1958	1963	1970
Verbruik	195	278	273-283	3285	.	4737-5021
Produktie	204	319	303-377	3032	.	4682-5180

Verbruik '63 Nederland ontleend aan tabel 9 =
tussentijdse waarneming

Produktie '63 Nederland ontleend aan tabel 7 =
tussentijdse waarneming

1958 = gemiddelde van 1957/58 + 1958/59 + 1959/60

1970 = gemiddelde van 1969/70 + 1970/71 + 1971/72

Voor 1970 zijn de hoogste en de laagste ramingen in deze tabel vermeld. Hieruit blijkt dus dat in 1970 binnen de E.E.G. tegenover het verbruik van 4.737.000 tot 5.021.000 ton, afhankelijk van de welvaartsontwikkeling een produktie wordt geraamd van 4.682.000 tot 5.180.000 ton bij een gelijkblijvende melkveestapel. De mogelijkheid is dus aanwezig dat onder deze omstandigheden de toenemende vraag tot 5.021.000 ton ook werkelijk zal worden geproduceerd. Echter zullen dan wel alle zeilen moeten worden bijgezet. Het is bovendien de vraag of aan de aanwezige gedifferentieerde vraag naar rund- en kalfsvlees kan worden voldaan.

Wanneer de prijsontwikkeling van melk en vlees gunstig is voor melk, en deze mogelijkheid zit er wel in, dan zal o.i. echter de melkveestapel wel worden uitgebreid. Tot nu toe is dit (in 1964) ook reeds het geval. Tabel 16 geeft hieromtrent een beeld.

Tabel 16

AANTAL MELKGEVENDE KOEIEN PER MAAND IN PROCENTEN VAN JANUARI VAN
ELK JAAR, IN NEDERLAND (VOLGENS STEEKPROEVEN VAN HET C.B.S.)

Jaren	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan. 59/64
1958	100	86	89	108	119	125	128	129	126	123	119	115	102
1959	100	84	88	108	122	127	130	130	127	123	120	116	102
1960	100	85	94	112	122	128	130	130	128	123	121	116	101
1961	100	89	96	114	125	132	135	135	132	128	122	117	101
1962	100	92	101	119	131	137	140	139	136	131	126	120	103
1963	100	86	90	111	123	128	130	130	126	121	116	110	94
1964	100	84	92	114	126								

De voortschrijdende mechanisatie en het steeds toenemende stikstofgebruik, ook in onze partnerlanden, zullen hier aan medewerken. Ook mogen t.a.v. de vleesproduktie gunstige resultaten van de maatregelen voor de prijsstabilisatie worden verwacht. Bij een uitbreiden van de melkveestapel zal in Nederland het aantal slachtingen van nuchtere kalveren afnemen en meer dieren worden bestemd voor mestkalf of (iets ouder) jongvee voor de slacht. Bij beschouwing van de cijfers voor Nederland zal men ook tot de conclusie moeten komen dat de consumptie in 1970 waarschijnlijk aan de lage kant is geraamd, nl. 273.000 - 283.000 ton, daar in 1963 reeds 278.000 ton is geconsumeerd. Bij de veronderstelde omstandigheden en produktiemethoden zal in Nederland niet of nauwelijks voldoende kunnen worden geproduceerd. Voor ons land geldt derhalve hetzelfde als wat hiervoor reeds is gezegd t.a.v. de gehele E.E.G.

Wij kunnen samenvattend zeggen dat er gezien het geraamde verbruik in de toekomst belangrijk meer rund- en kalfsvlees geproduceerd zal moeten worden, zowel in ons land als binnen de gehele E.E.G.

Deze produktiestijging zal vermoedelijk tot stand moeten komen door de melkveestapel geleidelijk uit te breiden, waardoor er meer kalveren bestemd kunnen worden voor vleesproduktie. Er blijkt wel een groot potentieel te bestaan, zonder dat de melkveestapel wordt uitgebreid, nl. door de mestdieren langer aan te houden en te mesten tot een zwaarder gewicht. Er bestaat echter een gedifferentieerde vraag.

Vermoedelijk zal aan de vraag naar jong vlees alleen kunnen worden voldaan indien de melkveestapel wordt uitgebreid. Uitbreiding van de melkveestapel is vooral ook afhankelijk van de ontwikkeling van de melkprijs en de kosten die nodig zijn voor de melkwinning. De voortschrijdende mechanisatie bij de melkwinning en de steeds toenemende stikstofgiften maken het mogelijk dat met minder arbeid en goedkoper ruwvoeder wordt geproduceerd.

Het een en ander zal er waarschijnlijk toe leiden dat in de naaste toekomst een uitbreiding van de melkveestapel zal plaatshebben. De op deze wijze te realiseren vergroting van de vleesproduktie zal tevens leiden tot een toeneming van de melkproduktie.

Een ander L.E.I.-verslag met betrekking tot het in deze publikatie behandelde onderwerp is:

Verslag No. 50   Produktie, verbruik, in- en export van vlees in de E.E.G., het Ver. Koninkrijk en Denemarken gedurende de jaren 1950 t/m 1960, door W. van Ellinkhuizen, november 1963.   Prijs f. 7,50

EEN VOLLEDIGE LIJST VAN ACTUELE L.E.I.-PUBLIKATIES
IS OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR